

การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31

พรพัฒน์ ภักดีโพธิ์^{1*} เพชรสุดา ภูมิพันธุ์² ธนวัฒน์ จิตินานันท์³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 และ 2. เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 ได้จากการสุ่มตามระดับชั้นแบบไม่เป็นสัดส่วนจำนวน 44 คนเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test) แบบอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรกพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ
2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 การจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน”

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา e-mail: Path2527_6@hotmail.com

²อาจารย์ประจำโปรแกรมบริหารการศึกษ สาขาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา e-mail: Petsuda1@hotmail.com

³อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการวัดและประเมินผลคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
จังหวัดนครราชสีมา e-mail: Thanawat62@hotmail.com

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: Path2527_6@hotmail.com

STUDY OF OPERATING OF STUDENT CARING AND SUPPORTING SYSTEM OF THE SCHOOL UNDER SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 31

Phonphat Phakpho^{1*} Petsuda Phumiphan² Thanawat Thitithananan³

Abstract

This research about Study of operating of student caring and supporting system of the school under Secondary Education Service Area Office 31 was purposed to Study of operating of attendance and supporting for the students of the institute under Secondary Education Service Area Office 31 and to compare of Study of operating of attendance and supporting for the students of the institute under Secondary Education Service Area Office 31 divided by size of the institute, the sample group that used in this research were the institute administrator under Secondary Education Service Area Office 31 of 44 administrators, the sample group were gained by level random of non-proportion. The tool that used to collected the data is the inquired form of the institute administrator to operating of attendance and supporting for the students of the institute under Secondary Education Service Area Office 31, analyzed the data from the inquired form by calculation of frequency, percentage, means and standard deviation, t-test

The research results found that

1. Operating of student caring and supporting system of the school under the Secondary Education Service Area Office 31 in overall was in a much level, when ascending from highest means of 3 ranks found that knowing the students by person gained highest means secondary is screening the students and transferring the students respectively.

2. Comparison of student caring and supporting system of the school under the Secondary Education Service Area Office 31 that divided by side was not differenced.

Keywords : “The Student Care and Support System”

¹Master of Education Program in Educational Admimistration, NakhonRatchasimaRajabhat University,
e-mail: Path2527_6@hotmail.com

²Department of Education Program in Educational Admimistration, NakhonRatchasimaRajabhat University,
e-mail: Petsuda1@hotmail.com

³Program of Educational Measurement, Faculty of Education, NakhonRatchasimaRajabhat University ,
e-mail: Thanawat62@hotmail.com

*Corresponding author, e-mail: Path2527_6@hotmail.com

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 24 บัญญัติว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาคำนึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็นทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานงานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 3)

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ระบบการดูแลช่วยเหลือเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งวิธีการ และเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. 2555 : 5)

จากการศึกษาเด็กในสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนทั่วประเทศเกือบ 3,000 โรงเรียนอยู่ในกลุ่มเสี่ยงกว่าแสนคนในทั่วประเทศ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนออกกลางคันอัน เนื่องมาจากผล การเรียนไม่ดีและมีพฤติกรรมไม่ดี เช่น ดิถยาเสพติด ปัญหาเรื่องเพศ จึงมีความจำเป็นต้องฟื้นฟูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของนักเรียนมัธยม ที่ผ่านมาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียนซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น สิ่งแรกที่ต้องแก้ปัญหานี้คือ เรื่องของครูที่ปรึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มีภาระมากอยู่แล้วจึงไม่มีเวลาเตรียมกิจกรรมดูแลนักเรียนในฐานะที่ปรึกษาได้อย่างดี เพราะฉะนั้นอาจให้ครูแนะแนวเปลี่ยนบทบาทมาเป็นพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือครูที่ปรึกษาอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังต้องพัฒนานักเรียนกลุ่มหนึ่งขึ้นมาในโรงเรียนและเสริมกลไกบางอย่างเพื่อให้ นักเรียนกลุ่มดังกล่าวทำหน้าที่ให้คำปรึกษากับเพื่อน ๆ ในลักษณะของกลุ่มเพื่อนเตือนเพื่อน หรือเพื่อนช่วยเพื่อนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากนักเรียนจะสนใจปรึกษากับเพื่อนด้วยกันมากกว่าครู (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. 2550 : 5)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาจำแนกตามขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie และMorgan และทำการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มแบบแบ่งชั้นแบบไม่เป็นสัดส่วนจะได้ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 44 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขและการส่งต่อ

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

ขนาดของสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็กขนาดกลางและขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขและการส่งต่อ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจรายการ (Check lists) ตอนที่ 2 การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ

การทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 จำนวน 30 คน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ.981

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามพร้อมสำเนาหนังสืออนุญาตไปยังกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ด้วยตนเอง โดยแนบซองที่อยู่ของผู้วิจัย และขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนดผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 44 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติ โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้การทดสอบค่าที และเปรียบเทียบการศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขนาดโรงเรียน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรกพบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 การจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นต้นสังกัดของสถานศึกษาได้กำหนดนโยบาย กรอบการดำเนินงาน และกระบวนการในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจนให้แก่สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดได้ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. (2555: ก) ได้กำหนดให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการ และเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีรัตน์ มีพันธ์ (2553 : 63) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ สวนจันทร์ (2553) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่ตรงกับสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้มีการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนได้ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องซึ่งโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริม คุณภาพชีวิตผู้เรียนและนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนพงษ์ มมประโคน (2553 : 102) ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพ อัยยะ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

โรงเรียนควรส่งเสริมด้านการส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความช่วยเหลือให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร. เพชรสุดา ภูมิพันธ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ชนวัฒน์ อธิธนานันท์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ ผู้อำนวยการ คณะครู โรงเรียนห้วยแถลงพิทยาคม ครอบคลุมวีรกรรมให้การสนับสนุนให้คำแนะนำ การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี นับเป็นพระคุณอย่างสูงยิ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- จूरี่รัตน์ มีพันธ์. (2553). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ลำพูน เขต 1.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏลำปาง.
- ประเสริฐ สอนจันทร์. (2553).การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1.งานนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัฒน์พงษ์ มมประโคน. (2553). การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุภาพ อัยยะ. (2552). สภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. (2555). คู่มือการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การค้ำรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).